

Rīgā
13.04.2021 Nr. 5-7/370
Uz Nr.

Ekonomikas ministrijai
Brīvības iela 55, Rīga, LV – 1519
pasts@em.gov.lv

Latvijas darba devēju konfederācijai
Raiņa bulvāris 4, 2. stāvs, Rīga, LV-1050
lddk@lddk.lv
inese.olafsone@lddk.lv

Latvijas tirdzniecības un rūpniecības kamerai
Krišjāņa Valdemāra iela 35, Rīga, LV-1010
lobijs@chamber.lv

Par grozījumiem “Energētikas likumā” projektu (VSS-307)

Akciju sabiedrība “Latvijas Gāze” (turpmāk – Sabiedrība) ir izskatījusi Valsts sekretāru 2021. gada 1. aprīļa sanāksmē izsludināto (VSS-307) likumprojektu “Grozījumi Energētikas likumā” (turpmāk – projekts), tā sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumu (turpmāk - anotāciju) un izsaka šādus priekšlikumus un iebildumus:

[1] Projekta 1. pantā paredzēts likuma 1.panta 1.punktu izteikt šādā redakcijā - **atbalsta shēma** – šā likuma izpratnē instruments vai mehānisms, ko piemēro, lai veicinātu atjaunojamās enerģijas izmantošanu, samazinot šādas enerģijas izmaksas, palielinot tās pārdošanas cenu vai palielinot šādas enerģijas iegādes apjomu, kas tiek nodrošināta izmantojot atjaunojamās enerģijas pienākumu (pienākuma ietvaros enerģijas ražotājiem ir pienākums nodrošināt, ka konkrēta saražotās enerģijas daļa ir atjaunojamā enerģija, kurināmā vai enerģijas piegādātājiem ir pienākums nodrošināt, ka konkrēta piegādātās enerģijas daļa ir atjaunojamā enerģija, vai enerģijas patērētājiem ir pienākums nodrošināt, ka konkrēta patērētās enerģijas daļa ir atjaunojamā enerģija; pienākuma ietvaros noteiktās prasības var izpildīt, izmantojot zaļos sertifikātus) vai citus veidus, tai skaitā, (bet ne tikai) atbalstu investīcijām, atbrīvojumu no nodokļiem vai nodokļu samazināšanu, nodokļu atmaksu, “zaļos sertifikātu” izmantošanu, kā arī tiešo cenu atbalstu, tostarp regulētos tarifus un mainīgās vai fiksētās piemaksas.

Ņemot vērā, ka Eiropas Parlamenta un Padomes 2018.gada 11.decembra direktīvas Nr.2018/2001 par no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas veicināšanu (pārstrādāta redakcija) (turpmāk – Direktīva 2018/2001) šos terminus skaidro atsevišķi un turpmākās Direktīvas 2018/2011 normās tās dažādos gadījumos tiek lietotas atsevišķi, Sabiedrība izsaka priekšlikumu svītrot normas iekavās sniegto “**enerģijas pienākuma**” skaidrojumu un to noteikt atsevišķā normā. Nosakot, ka **atjaunojamās enerģijas pienākums** – ir atbalsta shēma, kurā enerģijas ražotājiem jāpanāk, ka konkrēta saražotās enerģijas daļa ir no atjaunojamajiem energoresursiem iegūta enerģija, enerģijas piegādātājiem jāpanāk, ka konkrēta piegādātās enerģijas daļa ir no atjaunojamajiem energoresursiem iegūta enerģija,

vai enerģijas patērētājiem jāpanāk, ka konkrēta patērētās enerģijas daļa ir no atjaunojamajiem energoresursiem iegūta enerģija, tostarp shēmas, kurās šādas prasības var izpildīt, izmantojot zaļos sertifikātus.

[2] Projekta 1. pantā paredzēts likuma 1.pantu papildināt ar 1.², 9.¹, 9.² punktu, 11¹ nodaļu, kurā ir 17.¹ un 17.² pants, kā arī 58.⁶ panta ceturtais daļas 2.punkts satur atsauci uz **energokopienām**.

Anotācijā norādīts, ka projektā, cita starpā, tiek pārņemtas Direktīvas 2018/2001 prasības. Jāatzīmē, ka Direktīvā 2018/2001 nav atrodams termins "**energokopiena**" vai "**elektroenerģijas energokopiena**", bet Direktīvas 2018/2001 2.panta 16.punktā sniegta termina "**atjaunojamās enerģijas kopiena**" definīcija, skaidrojot, ka "atjaunojamās enerģijas kopiena" ir juridiska persona:

a) kura saskaņā ar piemērojamiem valsts tiesību aktiem ir atvērta un kurā ir brīvprātīga dalība, kura ir autonoma un kuru faktiski kontrolē kapitāldaļu turētāji vai biedri, kas atrodas tādu atjaunojamās enerģijas projektu tuvumā, kuri pieder minētajai juridiskajai personai un kurus tā attīsta;

b) kuras kapitāldaļu turētāji vai biedri ir fiziskas personas, MVU vai vietējās iestādes, tostarp pašvaldības;

c) kuras galvenais mērķis ir kopēju vides, ekonomisko vai sociālo ieguvumu nodrošināšana saviem kapitāla daļu turētājiem vai dalībniekiem vai vietējām teritorijām, kurās tā darbojas, bet ne finansiāla peļņa;

Sabiedrība nesaskata iemeslus, kādēļ projekta 9.¹ un 9.² punktā ir nepieciešams izdarīt atkāpi no Direktīvas 2018/2001 2.panta 16.punkta, izdalot divas atšķirīgas enerģijas kopienas, ar atšķirīgu darbības virzienu. Vienu attiecinot tikai uz elektroenerģijas ražošanu, bet otru uz enerģijas, tai skaitā no atjaunojamiem energoresursiem, ražošanu, tirdzniecību, elektroenerģijas kopīgošanu, patēriņu, pieprasījumu reakcijas pakalpojumu nodrošināšanu, energoresursu uzglabāšanu, elektrisko transportlīdzekļu uzlādes pakalpojumu sniegšanu, energoefektivitātes vai citu energopakalpojumu sniegšanu. Turklāt 17.¹ panta pirmajā daļā atkal nosakot, ka "*Energokopienas atbilst atjaunojamās enerģijas kopienas vai elektroenerģijas energokopienas statusam, vai arī vienlaikus abiem statusiem*". Tādejādi šos abus terminus apvienojot vienā energokopienā.

Sabiedrība izsaka priekšlikumu "**atjaunojamās enerģijas kopienai**" definēt tā, kā tas ir noteikts Direktīvas 2018/2001 2.panta 16.punktā. No projekta svītrot 9.¹ un 9.² punktu. Vai papildināt anotāciju ar skaidrojumu, kādēļ Direktīvas 2018/2001 prasības tiek pārņemtas savādāk, nekā tas noteikts Direktīvā 2018/2001. Ierosinām projektā likuma 1.panta 1.² punktu, izteikt šādā redakcijā: **atjaunojamās enerģijas kopiena** – atvērta, bezpeļņas juridiskā persona, kuras galvenais mērķis ir kopēju vides, ekonomisko vai sociālo ieguvumu nodrošināšana tās dalībniekiem vai teritorijām, kurās tā darbojas, tai piederošu atjaunojamās enerģijas projektu tuvumā vai kurus tā attīsta. Vienlaikus būtu nepieciešams precizēt projekta 11¹ daļas nosaukumu, 17.¹, 17.² pantā un 58.⁶ panta ceturtais daļas 2.punktā lietoto terminoloģiju.

Jāatzīmē, ka Direktīvas 2018/2001 2.panta 16.punkta (a) apakšpunkta formulējums "juridiska persona, kura saskaņā ar piemērojamiem valsts tiesību aktiem" norāda, ka šajā ziņā nav obligāti jāizdod jauni valsts tiesību akti, bet var piemērot tos valsts tiesību aktus, kuri jau šobrīd attiecas uz juridiskām personām. Turklāt nevienam no Direktīvas 2018/2001 2.panta 16.punkta (b) apakšpunktā uzskaitītajiem subjektiem nav liegts izveidot un ņemt dalību juridiskas personas darbībā, ievērojot, ka tā ir atvērta, tajā ir brīvprātīga dalība, tā ir autonoma, to faktiski kontrolē kapitāldaļu turētāji vai biedri un tai nav peļņas gūšanas nolūka.

[3] Projekta 1. pantā paredzēts likuma 1.panta 13.punktā skaidrot terminu **enerģijas pārvade**, nosakot, ka tā ir *energoapgādes veids, kas ietver dabasgāzes transportēšanu pa augsta spiediena cauruļvadiem ar darba spiedienu ne mazāku par 1,6 MPa, tostarp savstarpēji savienotā sistēmā, (izņemot transportēšanu pa*

sākumposma cauruļvadiem), lai to piegādātu enerģijas lietotājiem un sadales sistēmai, izņemot enerģijas tirdzniecību.

Sabiedrība vērs uzmanību, ka attiecībā uz dabasgāzi, terminoloģija- **pārvade** - tiek lietota Eiropas Parlamenta un padomes 2009.gada 13.jūlija direktīvā 2009/73/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/55/EK atcelšanu (turpmāk – Gāzes direktīva) 2.panta 3.punktā, kas noteic, ka "**pārvade**" ir dabasgāzes transportēšana tīklā, ko galvenokārt veido augstspiediena cauruļvadi un kas nav gāzes sākumposma pārvades cauruļvadu tīkls, kā arī nav daļa no augstspiediena cauruļvadiem, kurus galvenokārt lieto vietējai dabasgāzes sadalei, lai to piegādātu tiešajiem lietotājiem, bet neietverot piegādi. No minētā skaidrojuma izriet, ka dabasgāzes pārvade nav paredzēta vietējai dabasgāzes sadalei un nevar ietvert piegādi enerģijas lietotājiem, to galapatēriņam.

Sabiedrība iebilst tam, ka projekta 1.panta 13. punkts, pretēji Gāzes direktīvas 2.panta 3.punktam, dabasgāzes pārvadē ietver dabasgāzes piegādi dabasgāzes lietotājiem. Sabiedrība izsaka priekšlikumu projekta 1. panta 13. punktu izteikt redakcijā, kas saskan ar Gāzes direktīvas prasībām, vai nu svītrot no normas vārdus "lai to piegādātu enerģijas lietotājiem un", vai izsakot normu šādā redakcijā: "**enerģijas pārvade** - *energoapgādes veids, kas ietver dabasgāzes transportēšanu pa augsta spiediena cauruļvadiem ar darba spiedienu ne mazāku par 1,6 MPa, tostarp savstarpēji savienotā sistēmā, (izņemot transportēšanu pa sākumposma cauruļvadiem), lai dabasgāzi transportētu līdz sadales sistēmai, izņemot enerģijas sadali vai tirdzniecību.*"

[4] Projekta 1. pantā paredzēts likuma 1.panta 15.punktā skaidrot terminu **enerģijas sadale** – *energoapgādes veids, kas ietver dabasgāzes transportēšanu pa cauruļvadiem ar darba spiedienu līdz 1,6 MPa, izņemot enerģijas tirdzniecību.*

Sabiedrība vērs uzmanību, ka attiecībā uz dabasgāzi, terminoloģija- **sadale** - tiek lietota Gāzes direktīvas 2.panta 5.punktā, kas noteic, ka "**sadale**" ir dabasgāzes transportēšana vietējos vai reģionālos gāzes cauruļvadu tīklos, lai to piegādātu lietotājiem, bet neietverot piegādi. Savukārt ar "**piegādi**" Gāzes direktīvas 2.panta 7.punktā tiek saprasta *dabasgāzes, tostarp SDG, pārdošana, tostarp tālākpārdošana, lietotājiem.* No minētā skaidrojuma izriet, ka dabasgāzes sadale ir dabasgāzes transportēšana vietējos vai reģionālos gāzes cauruļvadu tīklos, lai to piegādātu lietotājiem, bet neietver dabasgāzes vai sašķidrinātās (SDG) gāzes, pārdošanu, tostarp tālākpārdošanu lietotājiem.

Sabiedrība iebilst tam, ka projekta 1.panta 15. punkts, pretēji Gāzes direktīvas 2.panta 5. un 7.punktam, nosaka bezmērķīgu dabasgāzes transportēšanu pa cauruļvadiem, neietverot dabasgāzes piegādi dabasgāzes lietotājiem. Sabiedrība izsaka priekšlikumu projekta 1. panta 15. punktu izteikt redakcijā, kas saskan ar Gāzes direktīvas prasībām, norādot, ka **enerģijas sadale** – *energoapgādes veids, kas ietver dabasgāzes transportēšanu pa cauruļvadiem ar darba spiedienu līdz 1,6 MPa, lai to piegādātu lietotājiem, izņemot enerģijas tirdzniecību.*

[5] Sabiedrība izsaka priekšlikumu no projekta 1.panta 22.³ punkta svītrot vārdus "šā likuma izpratnē" un noteikt, ka **izcelsmes apliecinājums** ir *elektronisks dokuments, ko izmanto kā pierādījumu, ka attiecīgais gāzveida kurināmā vai degvielas apjoms ir ražots no atjaunojamajiem energoresursiem.*

[6] Projekta 1. pantā paredzēts likuma 1.panta 22.⁴ un 22.⁵ punktus skaidrot terminus **koģenerācija** un **koģenerācijas iekārta**. Koģenerācija ir *tehnoloģiskais process, kurā lietderīgai izmantošanai vienlaikus ražo elektroenerģiju un siltumenerģiju, bet koģenerācijas iekārta ir iekārta vai iekārtu kopums, kas paredzēts vienlaicīgai elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanai vienotā tehnoloģiskajā procesā. Koģenerācijas iekārtā neietilpst iekārtas, ko izmanto tikai siltumenerģijas ražošanai vai tikai elektroenerģijas ražošanai.*

Direktīvas 2018/2001 2.panta 21.punktā ir skaidrots termins "augstas efektivitātes koģenerācija", ka tas ir augstas efektivitātes koģenerācija, kā definēts

Direktīvas 2012/27/ES 2. panta 34. punktā. Savukārt Direktīvas 2012/27/ES 2. panta 30.punktā, kas ir saprotams ar terminu “koģenerācija”, nosakot, ka tā ir siltumenerģijas un elektroenerģijas vai mehāniskās enerģijas vienlaicīga ražošana vienā procesā un 37.punktā skaidrots, kas ir “koģenerācijas iekārta”, nosakot, ka tā ir iekārta, kas spēj darboties koģenerācijas režīmā.

No minētā izriet, ka Enerģētikas likuma izpratnē termini koģenerācija un koģenerācijas iekārta nenozīmē to pašu, ko tas nozīmē Direktīvas 2012/27/ES izpratnē, bet uz Enerģētikas likuma terminu – koģenerācijas iekārta – ir attiecināts Direktīvas 2012/27/ES skaidrojums par augstas efektivitātes koģenerāciju.

Sabiedrība aicina skaidrot anotācijā, kādēļ Enerģētikas likuma izpratnē koģenerācijas iekārtas būs tikai tās iekārtas, kas nodrošina augstas efektivitātes koģenerāciju un, kas būs pārējās koģenerācijas iekārtas, kuras par tādām uzskatāmas Direktīvas 2012/27/ES izpratnē, bet nenodrošina augstas efektivitātes koģenerāciju.

[7] Projekta 1. pantā paredzēts likuma 1.panta 29.punktā skaidrot terminu **mājsaimniecības lietotājs** - *galalietotājs, fiziska persona, kurš pērk un izlieto enerģiju savā mājsaimniecībā tikai paša vajadzībām (galapatēriņam), izņemot komercdarbības vai cita veida profesionālās darbības vajadzībām.*

Normā ietvertais formulējums “pērk un izlieto” neaptver virkni mājsaimniecības lietotāju. Piemēram, ja vīrs ar sievu dzīvo vienā mājsaimniecībā, tad ir gandrīz neiespējami apgalvot, ka viens no viņiem nav mājsaimniecības lietotājs, jo enerģiju pērk otrs ģimenes loceklis. Šobrīd esošās normas tvērumā, viens no viņiem nebūs uzskatāms par mājsaimniecības lietotāju, jo enerģiju izlieto, bet to nepērk.

Ievērojot iepriekš norādīto, Sabiedrība ierosina likuma 1.panta 29.punktā ietverto formulējumu “pērk un izlieto” aizstāt ar formulējumu “pērk vai izlieto”, tādējādi aptverot tos mājsaimniecības lietotājus, kuri izlieto enerģiju mājsaimniecības vajadzībām, bet nav tās pircēji.

[8] Sabiedrība vērs uzmanību, ka Enerģētikas likuma 107.panta ceturtās daļas 2.punkts, 109.panta otrā, trešā un ceturtā daļa noteic sniegt pēdējās garantētās piegādes pakalpojumus gala lietotājiem, tai skaitā saistītajiem lietotājiem. Enerģētikas likuma terminoloģijā nav atrodams, ko šī likuma izpratnē nozīmē pēdējā garantētā piegāde.

Sabiedrība izsaka priekšlikumu projektu papildināt ar 1.panta 33.¹ punktu, kurā būtu skaidrots, ka **pēdējā garantētā piegāde** – *enerģijas sadale un mazumtirdzniecība galalietotājam, kuram nav spēkā esoša enerģijas tirdzniecības līguma vai enerģijas tirgotājs, ar kuru lietotājam bija noslēgts enerģijas tirdzniecības līgums ir izbeidzis enerģijas tirdzniecību.* Vienlaikus nepieciešams papildināt projekta 1.panta 36.punktu izsakot to šādā redakcijā: “36) **saistītais lietotājs** - mājsaimniecības lietotājs, kurš pērk dabasgāzi par regulētu cenu vai pēdējās garantētās piegādes pakalpojuma saņēmējs;”

[9] Projekta 1. pantā paredzēts papildināt 1.panta 49.punktu aiz vārda “tirdzniecība” ar vārdiem “tai skaitā ārvalstu komersants, kurš tirgo dabasgāzi Latvijā reģistrētam dabasgāzes tirgotājam vai dabasgāzes galalietotājam virtuālajā tirdzniecības punktā.

Virtuālā tirdzniecība detalizētāk aprakstīta Eiropas komisijas (ES) 2014. gada 26. marta regulā 312/2014 ar ko izveido tīkla kodeksu gāzes balansēšanai pārvades tīklos. Atbilstoši (8) apsvērumam, šī regula ir pieņemta, pamatojoties uz Regulu (EK) Nr. 715/2009, kuru tā papildina un ir tās neatņemama sastāvdaļa. Regulā 715/2009 par nosacījumiem attiecībā uz piekļuvi dabasgāzes pārvades tīkliem un par Regulas (EK) Nr. 1775/2005 atcelšanu priekšmets un darbības joma, cita starpā ir pārrobežas tirdzniecība starp dalībvalstīm un brīva nediskriminējoša piekļuve dalībvalstu dabasgāzes pārvades sistēmām.

Nemot vērā, ka ES tiesību akti paredz virtuālo pārrobežas tirdzniecību starp dalībvalstīm, nevis jebkuru ārvalsti, kas nav dalībvalsts un tieši dalībvalstīm ir tiesības

uz brīvu piekļuvi dalībvalstu dabasgāzes pārvades sistēmām, Sabiedrība izsaka priekšlikumu normā vārdu "ārvalstu" aizstāt ar vārdu "dalībvalstu".

[10] Projekta 2. pantā paredzēts likuma 2.pantu izteikt jaunā redakcijā, nosakot, ka *šis likums reglamentē enerģētiku kā tautsaimniecības nozari, kas aptver energoresursu iegūšanu un izmantošanu dažāda veida enerģijas ražošanai, enerģijas pārveidi, iegādi, uzglabāšanu, pārvadi, sadali, tirdzniecību un izmantošanu. Šī likuma normas, kas attiecas uz dabasgāzi, nediskriminējošā veidā tiek attiecinātas arī uz biometānu, ūdeņradi un citu veidu gāzi, ciktāl attiecīgā veida gāzi var tehniski un droši ievadīt un transportēt Latvijas dabasgāzes pārvades sistēmā, sadales sistēmā vai uzglabāt dabasgāzes krātuvēs.*

Sabiedrība vērs uzmanību, ka šajā normā lietotais jēdziens "energoresursi" aptver visus apzinātos kurināmā krājumus un enerģijas avotus, kurus var izmantot tiešai lietošanai vai enerģijas iegūšanai, kā tas noteikts Enerģētikas likuma 1.panta 10.punktā. Likuma 2.pants jau šobrīd aptver atjaunojamos energoresursus. Sabiedrība atzīmē, ka ūdens, saules vai cita veida energoresursus, kas nav biometāns, ūdeņradis un citu veidu gāze, ievadīšana, transportēšanai vai uzglabāšana dabasgāzes apgādes sistēmā nebūs droša vai tehniski iespējama.

Ņemot vērā minēto, ierosinām projekta 2.pantu izteikt šādā redakcijā: "*Šis likums reglamentē enerģētiku kā tautsaimniecības nozari, kas aptver energoresursu iegūšanu, izmantošanu dažāda veida enerģijas ražošanai, enerģijas pārveidi, iegādi, tirdzniecību, uzglabāšanu, pārvadi, sadali un izmantošanu, kā arī atjaunojamo energoresursu ievadīšanu, transportēšanu un uzglabāšanu Latvijas dabasgāzes apgādes sistēmā, ciktāl tas ir droši un tehniski iespējams.*"

[11] Projekta 2. pantā paredzēts likuma 6.panta pirmo daļu izteikt jaunā redakcijā, nosakot, ka "*Sistēmas operatoram un siltumapgādes sistēmas operatoram tā licences darbības zonā un licencē noteiktajā termiņā ir pastāvīgas saistības nodrošināt sistēmas lietotājiem un pretendentiem pieeju enerģijas pārvades vai sadales sistēmām, dabasgāzes krātuvei vai sašķidrinātās dabasgāzes terminālim. Šīs saistības sistēmas operators pilda atbilstoši tehnisko noteikumu un drošības prasībām. Šīs daļas izpratnē ar drošību saprot enerģijas piegādes drošumu un tehnisko drošību.*"

Nav saprotams kā dēļ siltumapgādes sistēmas operatoram, kas Enerģētikas likuma projekta 1.panta 42.¹ punkta izpratnē ir energoapgādes komersants, kas sniedz siltumenerģijas pārvades un sadales pakalpojumu, vajadzētu nodrošināt pieeju dabasgāzes krātuvei. Pieejas dabasgāzes krātuvei nodrošināšana, taču ir vienotā dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operatora kompetencē.

[12] Projekta 16.pantā paredzēts papildināt likuma 44.² panta pirmo daļu aiz vārdiem "dabasgāzes uzglabāšanas sistēmas operators" ar vārdiem "sašķidrinātās dabasgāzes sistēmas operators". Vēršam uzmanību, ka likumā šobrīd nav 44.² panta, kurā veikt šādus papildinājumus. Lūdzam precizēt, kurā pantā tiek plānots veikt šādus papildinājumus.

[13] Projekta 22.pantā paredzēts likuma 51.pantu papildināt ar trešo daļu. Norādītā norma paredz pašvaldību tiesības saistošajos noteikumos noteikt siltumapgādes risinājumu veidus, tostarp noteikt pienākumu pieslēgties centrālajai siltumapgādes sistēmai, kur tas ir ekonomiski un tehniski pamatoti, vai izmantot citu atjaunojamo energoresursu vai bezemisiju siltumapgādes tehnoloģijas avotu.

Sabiedrība izsaka priekšlikumu normā noteikt uz ko pienākums attieksies, piemēram, papildinot normu aiz vārdiem "tiesīga saistošajos noteikumos" ar vārdiem "no jauna būvējamiem objektiem". Pretējā gadījumā var sanākt, ka pastāvēs pienākums pieslēgties centrālajai siltumapgādes sistēmai, arī tiem, kas šī likuma izpratnē uzskatāmi par autonomajiem ražotājiem vai siltumu paša vajadzībām ražo no atjaunojamiem energoresursiem.

[14] Projekta 24.pantā paredzēts likumu papildināt ar X¹ nodaļu. Sabiedrība, norāda, ka Enerģētikas likuma 4.pantā noteiks, ka Enerģētikas politika ir valsts

tautsaimniecības politikas sastāvdaļa, un tās pamatprincipus, mērķus un virzienus nosaka Ministru kabinets politikas plānošanas dokumentos. Arī Satversme, Ministru kabineta iekārtas likums un Administratīvā procesa likums noteic, ka izpildvara ir vienota un izpildvaras funkcijas noteic Ministru kabinets, nevis atsevišķas ministrijas.

Ņemot vērā, ka 58.¹ pantā ir noteikti tikai atsevišķu Ministru kabineta locekļu pienākumi, Sabiedrība izsaka priekšlikumu 58.¹ pantu izteikt redakcijā, kas paredz politikas plānošanas dokumentus izdot visam Ministru kabinetam. Attiecīgi precizējot 58.¹ panta pirmo daļu, izsakot to šādā redakcijā *“(1) Politiku atjaunojamo energoresursu izmantošanas un atjaunojamās enerģijas ražošanas veicināšanai, lai cita starpā nodrošinātu Latvijas saistību atjaunojamās enerģijas jomā izpildi, apstiprina Ministru kabinets.”*

[15] Projekta 24.pantā paredzēts likumu papildināt ar 58.⁸ pantu, kura astotā, devītā un desmitā daļa noteic vienotā dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operatora iesaisti izcelsmes apliecinājumu par no atjaunojamiem energoresursiem iegūtai gāzei apriti.

[15.1] Sabiedrība iebilst projekta 58.⁸ panta astotās daļas redakcijai, kas noteic, ka izcelsmes apliecinājumus par no atjaunojamiem energoresursiem iegūtu gāzi izsniedz, nodod un atceļ vienotais dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operators. Pirmkārt, dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operatoram, ievērojot Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas 2009/73/EK prasības, nebūtu jāpiedalās dabasgāzes ražošanas procesu uzraudzībā un kontrolē, tai skaitā, ja ražošana notiek no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas gāzes. Otrkārt, veidojas interešu konflikta situācija, jo sadales sistēmas operatoram ir mantiska interese atjaunojamo energoresursu iegūtās gāzes nonākšanai tikai pārvades sistēmā, nevis sadales sistēmā, līdz ar ko netiek ievēroti Valsts pārvaldes iekārtas likuma 42.panta deleģēšanas nosacījumi privātpersonai. Treškārt, šis operators nav Valsts aģentūrā “Latvijas Nacionālais akreditācijas birojs” akreditēta inspicēšanas iestāde, kurai būtu tiesības apliecināt, ka gāze iegūta no atjaunojamajiem energoresursiem un ir derīga ievadīšanai sadales vai pārvades sistēmā.

Pie šādiem apstākļiem, Sabiedrība izsaka priekšlikumu projekta 58.⁸ panta astoto daļu izteikt šādā redakcijā:

“(8) Izcelsmes apliecinājumus par no atjaunojamiem energoresursiem iegūtu gāzi izsniedz vai atceļ normatīvajos aktos par atbilstības novērtēšanu noteiktā kārtībā akreditēta institūcija vai tās uzraudzības iestāde.”

Turklāt šāda normas konstrukcija neliegtu Valsts aģentūrā “Latvijas Nacionālais akreditācijas birojs” akreditēties par inspicēšanas iestādēm operatoriem vai citām kompetentām personām, kā arī risinātu jautājumu, par ārvalstīs vai citās dalībvalstīs izsniegtu apliecinājumu atzīšanu.

[15.2] Sabiedrība iebilst projekta 58.⁸ panta devītās daļas redakcijai, kas noteic, ka ar izcelsmes apliecinājumu elektroniskās sistēmas ieviešanu un darbības nodrošināšanu saistītās izmaksas tiek iekļautas pārvades sistēmas pakalpojumu tarifos. Tas nozīmētu, ka izcelsmes apliecinājumu reģistrēšanas pakalpojumu izmantotu tikai tās privātpersonas, kam šādi apliecinājumi nepieciešami, bet ar izcelsmes apliecinājumu elektroniskās sistēmas ieviešanu un darbības nodrošināšanu saistītās izmaksas segtu visi pārvades sistēmas pakalpojuma lietotāji, tai skaitā tie galalietotāji, kuri Eiropas enerģētikas normatīvo aktu izpratnē uzskatāmi par “mazāk aizsargātiem patērētājiem”.

Sabiedrība izsaka priekšlikumu, kritērijus izcelsmes apliecinājumu izsniegšanai un prasības elektroniskajam reģistram ietvert kā deleģējumu Ministru kabinetam. Tādejādi svītrojot projekta 58.⁸ panta devīto un desmito daļu izsakot 58.⁸ panta septīto daļu šādā redakcijā:

“(7) Kritērijus izcelsmes apliecinājumu izsniegšanai, kārtību kādā sagatavo, izsniedz, nodod, izlieto, atceļ un reģistrē vienotā elektroniskā sistēmā izcelsmes apliecinājumus no atjaunojamiem energoresursiem iegūtai gāzei, atzīst citu valstu

izsniegtus izcelsmes apliecinājumus, kā arī prasības un informācijas aprites kārtību izcelsmes apliecinājumu elektroniskajam reģistram, nosaka Ministru kabinets.”

[16] Projekta 29.pantā paredzēts likuma 84.¹ panta pirmo daļu izteikt jaunā redakcijā, kura paredz Regulatoram apstiprināt dabasgāzes pārvades sistēmas operatora izstrādātos dabasgāzes pārvades sistēmas pieslēguma noteikumus biometāna ražotājiem, sašķidrinātās dabasgāzes sistēmas operatoriem, sadales sistēmas operatoriem un dabasgāzes lietotājiem un dabasgāzes sadales sistēmas operatora izstrādātos dabasgāzes sadales sistēmas pieslēguma noteikumus biometāna ražotājiem, sašķidrinātās dabasgāzes sistēmas operatoriem un dabasgāzes lietotājiem. Minētajiem noteikumiem jābūt objektīvi pamatotiem, ekonomiski attaisnotiem, taisnīgiem, vienlīdzīgiem un atklātiem. Regulators var ierosināt dabasgāzes sistēmas pieslēguma noteikumu pārskatīšanu un pieprasīt, lai attiecīgais dabasgāzes sistēmas operators noteiktā termiņā iesniedz dabasgāzes sistēmas pieslēguma noteikumu projektu.

Nemot vērā šo iebildumu 3. un 4.punktā norādītos skaidrojumus, Sabiedrība iebilst tam, ka nepieciešami dabasgāzes pārvades sistēmas pieslēguma noteikumi dabasgāzes lietotājiem. Gāzes regula paredz nodrošināt lietotājiem piekļuvi, nevis pieslēgumu dabasgāzes pārvades sistēmai. Attiecīgi no 84.¹ panta pirmās daļas ir svītrojami vārdi “un dabasgāzes lietotājiem”, kas attiecas uz pieslēgumu dabasgāzes pārvades sistēmai.

Vienlaikus Sabiedrība izsaka priekšlikumu normas pēdējo teikumu, kurā noteiktas Regulatora tiesības ierosināt attiecīgās dabasgāzes sistēmas pieslēguma noteikumu pārskatīšanu “noteiktā termiņā”, papildināt ar atsauci, ka šāds termiņš nevar būt pārlietu īss, piemēram papildinot normu aiz vārdiem “noteiktā termiņā” ar vārdiem “, kas nav īsāks par 90 dienām”. Jāņem vērā, ka pēc iepriekš apstiprinātiem noteikumiem, būs uzsākti pieslēgumi, tā dēļ nepieciešams pārejas posms, lai šajā procesā iesaistītās puses varētu pielāgoties izmaiņām.

[17] Sabiedrība vērs uzmanību, ka Enerģētikas likuma 107.panta ceturtās daļas 2.punkts noteic publiskajam tirgotājam pienākumu pildīt pēdējā garantētā piegādātāja pienākumus pret saistītajiem lietotājiem. Enerģētikas likuma 107.panta septītajā daļā vārds “lietotājs”, it kā aptver visus lietotājus, arī saistītos lietotājus, kuri saņem pēdējās garantētās piegādes pakalpojumu. Tomēr nereti tiek apšaubīts, ka pilnvarojums Ministru kabinetam ir pietiekams pēdējās garantētās piegādes pakalpojuma un maksas par to kārtības noteikšanai.

Ar pēdējo garantēto piegādi nav paredzēts aizstāt Enerģētikas likuma 106.panta pirmajā daļā norādītās civiltiesiskās (līgumiskās) attiecības, bet gan izņēmuma kārtā dots laiks enerģijas piegādē iesaistītajām pusēm, nodrošinot enerģijas piegādi sakārtot tiesiskās attiecības - noslēgt līgumu. Lietotājiem šobrīd nav motivējošas intereses tērēt laiku un līdzekļus, lai slēgtu līgumu ar kādu no tirgotājiem, jo pēdējā garantētā piegāde nav ierobežota laikā un maksa par enerģiju ir tāda pati kā lietotājam, kurš ir noslēdzis līgumu.

Jāatzīmē, ka līguma gadījumā, būtiskās līguma sastāvdaļas (pirkuma priekšmetu un maksu) noteic līdzēji. Ja līguma nav, tad būtiskās līguma sastāvdaļas nekur citur kā Ministru kabineta noteikumos nav noteiktas. Ja tādas nav noteiktas arī Ministru kabineta noteikumos, tad rodas tiesisko attiecību robs, kas pieļauj un maksas ziņā pat veicina neierobežoti ilgu laiku lietot enerģiju bez Enerģētikas likuma 106.panta pirmajā daļā norādītā līguma.

Šādu iemeslu dēļ ir nepieciešams precizēt Enerģētikas likuma 107.panta septīto daļu, papildinot to pēc vārdiem “*lietotāja*” ar vārdiem “*pēdējās garantētās piegādes pakalpojuma saņēmēja*” un aiz vārdiem “*kārtību, kādā veicami norēķini*” ar vārdiem “*un piemērojami tarifi*”. Tādejādi Enerģētikas likuma 107.panta septītā daļa būtu šādā redakcijā “(7) *Kārtību, kādā lietotājiem piegādā dabasgāzi un pārtrauc tās piegādi, dabasgāzes sistēmas drošas lietošanas prasības, tirgotāja, publiskā tirgotāja, sistēmas operatora, lietotāja, pēdējās garantētās piegādes pakalpojuma saņēmēja*

un gazificētā objekta īpašnieka tiesības un pienākumus dabasgāzes piegādē un lietošanā, kārtību, kādā veicami norēķini un piemērojami tarifi par saņemtajiem pakalpojumiem, nokavējuma procentu apmēru, tirgotāju maiņas kārtību un lietotāju apgādi dabasgāzes piegādes traucējumu gadījumā, kā arī sašķidrinātās dabasgāzes pakalpojuma sniegšanas kārtību nosaka Ministru kabinets.”

[18] Projekta 35.pantā paredzēts likuma 109.panta otro daļu izteikt redakcijā, kas noteiktu, ka *galalietotāji, kuri nav saistītie lietotāji un kuru gazificētie objekti ir pieslēgti dabasgāzes sadales sistēmai, ir tiesīgi saņemt dabasgāzi pēdējās garantētās piegādes ietvaros ne ilgāk par sešiem kalendārajiem mēnešiem, ja dabasgāzes tirgotājs, ar kuru galalietotājam ir spēkā esošs dabasgāzes tirdzniecības līgums, izbeidz dabasgāzes tirdzniecību vai dabasgāze gazificētajā objektā tiek lietota bez spēkā esoša dabasgāzes tirdzniecības līguma, un lietotājs vai gazificētā objekta īpašnieks nav nodrošinājis iespēju sadales sistēmas operatoram pārtraukt dabasgāzes padevi gazificētajā objektā. Pēdējo garantēto piegādi galalietotājiem nodrošina dabasgāzes sadales sistēmas operators vai šā panta trešās daļas kārtībā izraudzīts dabasgāzes tirgotājs.*

Sabiedrība 8.punktā ir izteikusi priekšlikumu projektu papildināt ar 1.panta 33.¹ punktu, kurā būtu skaidrots, ka pēdējā garantētā piegāde – *enerģijas sadale un mazumtirdzniecība galalietotājam, kuram nav spēkā esoša enerģijas tirdzniecības līguma vai enerģijas tirgotājs, ar kuru lietotājam bija noslēgts enerģijas tirdzniecības līgums ir izbeidzis enerģijas tirdzniecību.* Atbalstot Sabiedrības priekšlikumu, nav vajadzības 109.panta otrajā daļā skaidrot pēdējās garantētās piegādes nozīmi.

Tādejādi 109.panta otro daļu ir iespējams izteikt daudz pārskatāmākā redakcijā. No normas var svītrot vārdus “un kuru gazificētie objekti ir pieslēgti dabasgāzes sadales sistēmai,”, jo ir neiespējami saņemt dabasgāzi pēdējās garantētās piegādes ietvaros, objektos, kuri nav pieslēgti dabasgāzes sadales sistēmai. Vienlaikus var svītrot pēdējās garantētās piegādes skaidrojumu - “dabasgāzes tirgotājs, ar kuru galalietotājam ir spēkā esošs dabasgāzes tirdzniecības līgums, izbeidz dabasgāzes tirdzniecību vai dabasgāze gazificētajā objektā tiek lietota bez spēkā esoša dabasgāzes tirdzniecības līguma, un”, jo tas tiktu ietverts 1.panta 33.¹ punktā.

[19] Projekta 14.pants paredz papildināt likuma 23.pantu ar ceturto daļu, nosakot, ka par ilgstošu iekļūšanas gazificētajā objektā vai nekustamajā īpašumā nenodrošināšanu uzskatāms laika periods, kas pārsniedz 5 gadus, tad pēdējās garantētās piegādes cenai jābūt pietiekami motivējošai, lai galalietotājs izvēlētos dabasgāzi pirkt ārpus šī pakalpojuma. Pēdējās garantētās piegādes cenai jāsedz arī sadales sistēmas operatora izmaksas, kas rodas šo 5 gadu laikā mēģinot iekļūt konkrētajā gazificētajā objektā, šādas izmaksas nesadalot starp visiem dabasgāzes lietotājiem.

Nemot vērā minēto, Sabiedrība izsaka priekšlikumu no likuma 109.panta ceturtais daļas svītrot vārdus “šā panta otrajā daļā minētajiem” un aiz vārda “galalietotājiem” papildināt ar vārdiem “kuri nav saistītie lietotāji, saistītajiem lietotājiem un cenas noteikšanas kārtību dabasgāzes zudumu segšanai dabasgāzes sadales sistēmas operatoram”. Enerģētikas likuma 109.panta ceturtais daļa, tad būtu šādā redakcijā “(4) Kārtību, kādā nosaka un publicē pēdējās garantētās piegādes cenu galalietotājiem, kuri nav saistītie lietotāji, saistītajiem lietotājiem un cenas noteikšanas kārtību dabasgāzes zudumu segšanai dabasgāzes sadales sistēmas operatoram nosaka Ministru kabinets.”

Tādejādi Ministru kabinetam tiktu piešķirtas tiesības noteikt pietiekami motivējošu pēdējās garantētās piegādes cenu, lai lietotājs vai gazificētā objekta īpašnieks būtu ieinteresēts noslēgt dabasgāzes tirdzniecības līgumu brīvā tirgū un ļaut sistēmas operatoram iekļūt gazificētajā objektā ātrāk, nekā 5 gadu laikā.

[20] Sabiedrība iebilst projekta 40.pantā paredzētajai likuma papildināšanai ar XIX nodaļu, kas noteiktu enerģijas vairumtirgus uzraudzību.

Atzīmējam, ka likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 1.pants cita starpā noteic, ka šā likuma mērķis ir noteikt sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas kārtību un tiesiskās attiecības sabiedrisko pakalpojumu sniegšanā un 7.panta pirmā daļa noteic, ka Regulators uzrauga, lai sabiedrisko pakalpojumu sniegšanā regulējamās nozarēs tiktu ievērots šis likums, kā arī regulējamo nozaru speciālie normatīvie akti. Arī Regula Nr.1227/2011 ir pieskaitāma pie nozares speciāliem normatīviem aktiem.

Līdz ar to nav pamata Enerģētikas likumā, kura mērķis ir noteikt enerģijas apriti, ietvert normas kas noteiktu sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas kārtību un tiesiskās attiecības sabiedrisko pakalpojumu sniegšanā. No projekta 124. līdz 133.pantam redzams, ka normas noteic Regulatora tiesību apjomu, Regulatora pārraudzībā esošo tirgus dalībnieku pienākumus un tiesības, kā arī uzraudzības procesuālos līdzekļus. Turklāt 125., 126., 127., 128., 130. un 131.pants satur atsauci uz likuma 120.pantu kā enerģijas vairumtirgus uzraudzību reglamentējošu normu, bet faktiski šī norma (120.pants) noteic, kas ir enerģētiskās nabadzības skarta māsaimniecība un kas šajā sakarā ir jāņem vērā valsts pārvaldes iestādēm.

Šādas tiesiskās attiecības ir jārisina likumā "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem", nevis Enerģētikas likumā. Sabiedrība izsaka priekšlikumu no projekta svītrot XIX nodaļu, attiecīgi precizējot turpmāko normu numerāciju.

Lūdzam iesaistīt Sabiedrību visos likumprojekta saskaņošanas vai izskatīšanas posmos, jo esam ieinteresēti kvalitatīva juridiska regulējuma sagatavošanā.

Ar cieņu,

Komerčpilnvarniece,
Valdes locekle

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR
DROŠU ELEKTRONISKO
PARAKSTU UN SATUR LAIKA
ZĪMOGU

E.Dreimane

eriks.barbaks@lg.lv
tel.: 2 600 24 12